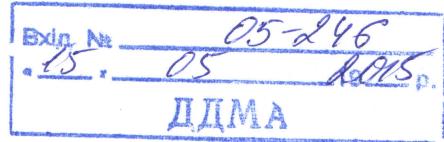

Спеціалізованій вченій раді Д 12.105.03
Донбаської державної машинобудівної академії

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора економічних наук, професора Страйко Тетяни Володимирівни
на дисертацію Мінакової Світлани Михайлівни
на тему: «Стратегічні орієнтири розвитку логістичних транспортних
систем України в умовах глобалізації»,
подану на здобуття наукового ступеню доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством

Актуальність обраної теми дисертації. Сучасний етап розвитку міжнародних торгових відносин спонукає товаровиробників до залучення новітніх механізмів поширення своєї продукції. В період глобалізації це можливо тільки за рахунок активного впровадження виробниками логістичного підходу, що дозволяє їм з найменшими витратами доставляти власні товари до користувачів з інших країн. Глобалізація логістичних систем дозволяє: створювати велику кількість транснаціональних компаній, що використовують в бізнесі глобальні логістичні ланцюги і канали; впливати на міжнародну торгівлю, соціально-політичні та економічні взаємини між країнами; формувати сприятливі умови для експорту та імпорту необхідної продукції. З цих позицій тема дисертаційного дослідження Мінакової С. В. актуальна, оскільки спрямована на обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку транспортно-логістичних систем в умовах посилення інтеграційних та глобалізаційних процесів.

Мета дослідження автором вбачається в розробці теоретико-методичних зasad становлення, розвитку та формування логістичних транспортних систем України та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення стратегії розвитку і розміщення логістичних транспортних систем (с. 6). За свою теоретичною і практичною спрямованістю робота є актуальною тому, що розкриває економічний зміст стратегічного розвитку логістичних транспортних систем України в умовах глобалізації.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки і пропозиції дисертаційного дослідження сформульовано чітко, логічно, послідовно, є аргументованими і змістовними. Достовірність одержаних результатів підтверджується: теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження; опрацюванням значної кількості джерел; застосуванням сучасних методів досліджень; апробацією результатів досліджень, впровадженням результатів дослідження у практичну діяльність на різних рівнях управління.

У результаті проведених досліджень автором розроблено пропозиції щодо стратегічного розвитку логістичних транспортних систем України в умовах посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів.

При підготовці дисертаційної роботи автором використано широкий спектр методів дослідження, а саме: діалектичний підхід, зокрема, принцип логічного узагальнення, для визначення стратегічних орієнтирів розвитку логістичних транспортних систем України в умовах глобалізації; принцип збігу історичного і логічного – при виявленні сутності логістичної транспортної системи та змісту поняття «стратегічні орієнтири розвитку логістичних транспортних систем»; гіпотетико-дедуктивний метод, за допомогою якого емпіричний матеріал, що відображає динаміку показників функціонування і розвитку логістичних транспортних систем України, узагальнено і розкрито з позицій теоретико-методологічних конструктів економічної теорії та панівних концепцій логістики; системно-аналітичний метод – для узагальнення теоретичних і методологічних зasad розвитку логістичних транспортних систем України і впливу на нього глобалізаційних процесів; системно-структурний підхід – при формуванні концепції стратегічного розвитку логістичних транспортних систем України в умовах глобалізації; структурно-функціональний підхід – для поліпшення транспортної політики України; обґрунтування структури і функцій транспортно-логістичного кластера; удосконалення організаційної структури системи управління портовою діяльністю та державною системою забезпечення безпеки судноплавства в Україні.

За результатами дослідження транспортно-логістичних систем автором визначено основні проблеми у сфері транспортної логістики в Україні, а саме: неефективність діяльності митних служб; низький рівень компетенції фахівців з логістики; організація і сервісне забезпечення міжнародних перевезень; недостатня розвиненість і якість послуги «*tracking-and-tracing*»; низький рівень розвитку транспортно-логістичної інфраструктури; зриви строків доставки вантажів; нерозвиненість системи інтермодальних перевезень; обмежений комплекс логістичних послуг; незадовільний рівень послуг щодо пакування вантажів, зберігання й обробки; нерозвиненість системи супровідних послуг (консультування, страхування, оптимізація вантажопотоків, управління замовленнями). Ці недоліки в сукупності з недостатнім досвідом діяльності логістичних операторів України (лише 13,4 % з них працюють у сфері логістики більше 10 років) обумовили присутність на логістичному ринку України зарубіжних логістичних провайдерів (блізько 42 %), які мають суттєві конкурентні переваги. На підставі одержаних результатів сформовано систему стратегічних орієнтирів за ключовими напрямами розвитку ЛТС в умовах глобалізації (с. 193).

Автор пропонує у рамках сформованої концепції здійснити сценарне моделювання процесів розвитку логістичних транспортних систем України за інерційним (збереження *«status quo»* економічних процесів і тенденцій), мобілізаційним (акцент на зовнішні ресурси без глибинних змін ізсередини економічної системи) і модернізаційним (глибокі реформи, активізація економічного зростання території за рахунок внутрішніх ресурсів, залучення потужних зовнішніх ресурсів) сценаріями (с. 284).

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дисертації, що визначають її наукову новизну, полягають у наступному:

дістали подальшого розвитку трактування логістичної транспортної системи як складної, організаційно завершеної структурованої економічної системи з п'ятьма рівнями логістичної взаємодії (підприємства, територіальний

Інші пріоритетні системи, які несуть транспортна політика (транспортна політика України), що утворюється сучасною транспортною системою І чиєю складовою транспортної і логістичної інфраструктури, отже в управлінні яких переважають суб'єктів відповідальної діяльності, власної земельної надії та використання «функціональної» та «забезпеченічної» функцій, реалізації стратегічних інтересів та супутників потоками ресурсів (с. 2).

Деяльність земельного розрізу та транспортні положення стратегічного управління об'єктом виділеної транспортної системи під час уточненням критеріїв стратегічного простору розвитку постійних транспортних систем та несушчого комішуку. Їх підсумок характеризує, які підходи до цього учасника будуть встановлені (стандартом) статусу земель та земельних ресурсів та використанням транспортної системи земельобробки, суб'єктами макро- і місцевоекономічних факторів та іншої земельної стратегічної орієнтації розвитку ЛТС та виступаючими в економіці як основою структурування планів і програм на оптимізації стратегічного управління об'єктом постійних транспортних систем України (с. 3).

Вторинне теоретичне обґрунтвання методологічний підхід до постійного управління виділеною транспортною системою зумовлено комплексністю та взаємозв'язком економічних і геополітических процесів та явищ сучасної економіки, загальніх економічності та іншої економічної діяльності та проблеми стратегічного простору, що потребує синтезу елементів методології системного та економіко-структурного підходів, які використані в процесі вивчення об'єкту земельної політики та суб'єктів управління ресурсами різних видів матерії та енергії та їх взаємозв'язків азартом на основі яких виникають земельні ресурси, земельного регулювання, земельного економічного розвитку, а також відповідного застосування інструментарію політики земельної та земельної політики та земельної земельної політики.

У результаті земельні засади постійного управління статусу і потенціалу розвитку постійних транспортних систем під час уточнення системи та критеріїв

методичних положень кількісного оцінювання на основі інтегральних показників потенціалу розвитку логістичних транспортних систем мезорівня та його складових (загальноекономічного потенціалу розвитку; стану транспортно-логістичного комплексу, транспортної і логістичної інфраструктури; рівня інституціональної забезпеченості розвитку), що надає можливість відстежувати їх зміни в часі з метою аналізу та прогнозування (с.90-93);

уперше сформовано комплекс стратегічних орієнтирів за ключовими напрямами розвитку логістичних транспортних систем в умовах глобалізації (організаційний, фінансовий, техніко-технологічний, інформаційний, інституціональний, правовий), Сформовані стратегічні орієнтири визначають довгострокові перспективи розвитку логістичних транспортних систем України з урахуванням впливу глобалізаційних процесів (с. 191-193).

вперше обґрунтовано концепцію стратегічного розвитку логістичних транспортних систем України в умовах глобалізації, яка передбачає чотири рівні системної організації. Теоретичне підґрунтя та визначений ним методологічний базис дослідження і розвитку логістичних транспортних систем України складають теоретико-методологічний рівень концепції, синтезований на платформі основоположних концептів історичної, неокласичної, кейнсіанської, інституціональної економічних шкіл, ідеологеми новітньої економічної теорії, методологічних зasad логістичних концепцій (бізнес-логістики, інтеграційної та глобалізаційної концепцій логістики). На методичному рівні концепції відповідно до визначених стратегічних орієнтирів розвитку ЛТС України, сформованих з урахуванням дії найбільш важомих факторів впливу, формується цілісний комплекс методів, згрупований відповідно до ключових напрямів розвитку ЛТС в умовах глобалізації, що дозволить структурувати програми розвитку за цільовою спрямованістю транспортні системи (с. 197-199);

удосконалено організаційно-методичний підхід до формування транспортно-логістичних кластерів шляхом уточнення стадій життєвого циклу транспортно-логістичного кластера (ініціація утворення і мотивація учасників;

розробка загальної стратегії функціонування; розробка пілотних проектів; розробка стратегічних проектів; саморегуляція; модернізація) і обґрунтовано, що комплекс інструментів державної кластерної політики має відповідати такому її типу, який є найбільш доцільним для певного періоду життєвого циклу (с. 228-229);

дістали подальшого розвитку наукове обґрунтування впливу глобалізаційних процесів на розвиток логістичних транспортних систем України всіх рівнів шляхом виявлення тенденцій, узагальнення проблем і завдань розвитку ЛТС провідних країн світу в умовах глобалізації з метою підвищення глобальної адаптивності вітчизняних логістичних транспортних систем (с. 234);

дістали подальшого розвитку шляхи сприяння розвитку логістичних транспортних систем на основі активізації транскордонного співробітництва України, до яких віднесено: створення торговельно-логістичних центрів розвитку транскордонної торгівлі; протидію нелегальним економічним операціям у транскордонній торгівлі; удосконалення роботи органів митної та прикордонної служб у напрямі спрощення контролю і митного огляду товарів; активізацію інвестиційної політики в будівництві дорожньої інфраструктури прикордонних регіонів (с. 273-275);

дістали подальшого розвитку напрями розвитку транспортної політики України на основі визначення комплексу заходів щодо утвердження України як морської держави, які включають: створення умов для відродження вітчизняного судноплавства; поліпшення управління морською галуззю; підвищення конкурентоспроможності українських портів; стимулювання розвитку в Україні системи морської освіти; створення фінансових умов для імплементації документів Міжнародної морської організації щодо безпеки судноплавства та охорони навколишнього середовища; стимулювання розвитку вітчизняного суднобудування (с. 302-306);

удосконалено науково-методичний підхід до організації модальних перевезень, який, на відміну від існуючих, передбачає виділення операцій розробки графіка руху і вибору маршруту в самостійні організаційно-

функціональні складові системи доставки вантажів і організацію модальних перевезень із застосуванням мережевих моделей, що дозволить підвищити ефективність надання послуг «tracking-and-tracing» (с.326-338);

удосконалено організаційні підходи до розвитку логістичних транспортних систем України в умовах глобалізації шляхом удосконалення організаційної структури системи управління портовою діяльністю. При цьому стратегічною метою удосконалення системи управління транспортно-логістичною системою морського транспорту є досягнення у найближчій перспективі рівня розвитку морських портів України, який забезпечував би їх функціонування як повноправного елемента міжнародної транспортної системи. Виробничі потужності і система управління повинні сприяти підвищенню ефективності діяльності портів, більш повному використанню геополітичного положення України, її участі у міжнародному розподілі праці у сфері портової діяльності, а також задоволенню потреб економіки у транспортному сервісі (с. 351-358).

Отримані автором результати та надані пропозиції за умови їх реалізації сприятимуть стратегічного розвитку транспортно-логістичних систем України в умовах глобалізації.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Основні наукові положення, отримані результати і рекомендації виконаного дисертаційного дослідження досить повно відбито в авторефераті. Автореферат відповідає вимогам, що ставляться МОН України до авторефератів дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук. Звертаємо увагу на те, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Отже, дисертаційна робота Мінакової Світлани Михайлівни за змістом, логікою побудови основних композиційних частин, а також за оформленням відповідає вимогам ДАК України, викладеним в «Основних вимогах до дисертацій і авторефератів дисертацій».

Оцінка публікацій. Матеріали дослідження відображені в 35 наукових працях загальним обсягом 32,65 ум.-друк. арк., з яких особисто автору належить 31,0 ум.-друк. арк., у тому числі: одноосібна монографія, колективна монографія, 25 публікацій у наукових фахових виданнях (сім публікацій у виданнях, внесених до міжнародних науково метричних баз, три публікації у виданнях іноземних держав); шість публікацій у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Наголосимо, що в опублікованих працях відображені основні наукові положення та результати дисертаційної роботи. Термін розслання примірників фахових видань, у яких опубліковані праці дисертанта, а також кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам ДАК України та «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». Відповідні публікації висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які автор виносить на захист.

Дискусійні положення та недоліки. Відзначаючи в цілому достатній рівень наукових здобутків дисертанта, обґрунтованість переважної більшості результатів дослідження, існують певні недоліки.

1. В підрозділі 2.1 (с. 76) автором представлено методичний комплекс проектування логістичних систем згідно з принципами формування транспортної складової логістичних транспортних систем різних рівнів, але при систематизації даної інформації основна увага приділена системам макрорівня. Доцільно було схематично розподілити методичний комплекс на макро-, мезо-, мікро та інтегрований рівні.

2. В підрозділі 2.2 при дослідженні методичних зasad стану і потенціалу розвитку логістичних транспортних систем остання представлена як інтегровану функцію, що складається з 5 груп чинників: загальноекономічні показники, показники діяльності транспортно-логістичного комплексу, потенціал транспортної інфраструктури, потенціал логістичної інфраструктури,

потенціал інституціональної забезпеченості галузі. Крім того дисертантом запропоновані групи показників, які характеризують в повному обсязі транспортно-логістичну систему конкретного регіону. Але в подальших підрозділах лише деякі з запропонованих показників були розраховані.

3. В підрозділі 4.1. автором детально досліджено напрями інтеграції України в Пан'європейську логістичну транспортну систему, обґрунтовано загальний сценарій трансформації регіону за рахунок формування ефективних логістичних транспортних систем, детально розроблено SWOT-аналіз, але практично відсутнє фінансове обґрунтування запропонованих цілей розвитку Одеської агломерації (субрегіону) (м. Одеса, м. Теплодар, м. Южне, м. Іллічівськ, Біляївський, Комінтернівський, Овідіопольський райони).

4. Цікавими є обґрунтовані автором типи кластерної політики відповідно до життєвого циклу логістичного транспортного кластеру (с. 228), на основі якого обґрунтовано, що комплекс інструментів державної кластерної політики має відповідати такому її типу, який є найбільш доцільним для певного періоду життєвого циклу і виду самого кластера. Але доцільно було б чітко прописати, якими чином необхідно змінити державне інституціональне середовище для реалізації пропозицій автора, і чи можливі ці зміни взагалі.

5. В розділі 5.1 «Напрями вдосконалення транспортної політики України» (с. 287-311) дуже загально обґрунтовано напрями формування та реалізації державної транспортної політики в умовах глобалізації. Доцільно було представити існуючі інституції, що задіяні у формування транспортної політики та запропонувати власне бачення, які саме інституції повинні брати участь у формування державної транспортної політики в умовах глобалізації.

6. Ми в повній мірі погоджуємося з запропонованою структурою управління портовою діяльністю в Україні, як найбільш важливою складовою транспортної інфраструктури України. Але доцільно було б хоча в короткостроковому періоді представити проектні фінансово-економічні показники впровадження запропонованої структури управління.

7. Деякі пункти висновків до розділів та загальних висновків є занадто розтягнути, доцільним є більш лаконічне викладення підріплене цифровим матеріалом.

Висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи. Вона є оригінальним, самостійним дослідженням з актуальної проблеми сучасного економічного розвитку в Україні.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження. Дисертація Мінакової Світлани Михайлівни «Стратегічні орієнтири розвитку логістичних транспортних систем України в умовах глобалізації» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке має теоретичне і практичне значення та характеризується науковою новизною. Результати дисертації розв'язують назрілу проблему розробки дієвого механізму розвитку логістичних транспортних систем України і практичних рекомендацій, щодо обґрунтування стратегічних орієнтирів розвитку національних логістичних транспортних систем.

Отримані дисертантом основні теоретико-методичні положення і висновки чітко сформульовані. Проведене дослідження підтверджує належний рівень наукової зрілості та професійної підготовки здобувача.

Дисертація відповідає пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а дисертант Мінакова Світлана Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

д.е.н., професор, завідувач

кафедри міжнародної економіки

Миколаївського національного університету
імені В.О. Сухомлинського

Т. В. Стройко